Amintiri din Paris

Acasă, în ziua aceea la dejun, printre musafiri erau invitaţi : respectabila noastră bunică Elena Jigur, fraţii Boscof, Emil Racoviţă, pictorul Rigaud şi Enescu. Din pricina bunicii, am stat şi noi cu ei la masă. Enescu de vreo zece zile, ne făgăduise că vom merge toate patru surori cu el la circul Medrano. Fără Berta Servard. Eram în culmea exaltării. Îi telefonam mereu ca să nu uite făgăduiala. Fiindcă fraţii Boscof şi ceilalţi prieteni ai casei se săturaseră de circ îl plîngeau pe Enescu, pentru ce-a stîrnit. Pe urmă tîrziu, ne-am dat seama că această amabilitate spontană era pentru a-i face plăcere mamei. Dealtminteri, ca şi toţi ceilalţi, nicidecum pentru noi, cum crezusem un timp de ajuns de îndelungat. Il pîndisem pe Enescu cînd sosise. Luîndu-ne aere triste ca să-i fie milă de noi, nu cumva să se răzgîndească. Trebuiam să mergem la Medrano în ziua aceea a dejunului. Foiam în jurul lui, nu-l lăsam să respire. Eram foarte plicticoase. Mama ne-a spus fără menajamente : „Dar lăsaţi-l în pace ! Ce-i lipsa aceasta de bun simţ ? Aveţi să mergeţi. V-a făgăduit doară ; ce mai vreţi ? Nu a avut altă treabă, aşa-i trebuie !“ — „Sînt fericit, vai de mine, să mergem la circ, nu-i aşa că sîntem încîntaţi cu toţi. ?“ ne întreba Pinx cu glas de răsfăţat. Şi iar nu-l slăbeam o clipă. Şi pe urmă ne plimbăm cu vaporaşul pe Sena. Pii, ce gălăgie entuziastă a fost, că devenise jenant pentru ceilalţi musafiri.

Nu am putut mînca nimic de excitare, că va vedea şi Pinx împreună cu noi, un număr extravagant, fusesem de mai multe ori. Se dădea drumul apelor în arena circului şi parcă te cuprindea apa — muream de frică. Şi voiam să moară şi Pinx de frică. Şi cînd se umplea arena cu apă, venea în goană, sărind în piscina uriaşă, aşa se zicea pe vremea aceea, un cerb frumos, alungat de cîini mari de vînătoare. Sărind în apă după el şi în urma lor veneau călăreţii într-un galop zgomotos, vînători în costume roşii. Şi cînd erau cu toţii în apă, vînătoarea începea, înotînd şi urlnd, după bietul cerb, care înota plictisit, săturat de viaţă şi părea că nu-i pasă de pericol, călăreţii după el, cîini sîcîindu-l cu lătrături sălbatice, apoi începea trompeta, era infernal. Lumea aplauda, exaltată. În fine va fi iară emoţionant. Enescu ştia de la noi totul. Eram înnebunite de acest număr fără precedent, înspăimîntător, gata să te îneci, nu alta. Încîntat şi bucuros părea şi Enescu — maica Domnului său că ai mintea lor, tot îi zicea mama. Însă ce mai, pentru ea, asculta povestirile noastre şi minunăţie în privire, că prea făcea haz. Şi eram sigure de sinceritatea lui, mai ales văzîndu-l cum se grăbea să-şi bea coniacul şi cafeaua după masă, în salon. Plimbîndu-se nervos cu ceaşca, ducînd-o la gură, sigur gîndindu-se la vînătoarea de la circ, era nerăbdător. Aşa voiam să credem. Şi iar părea plictisit, curios ce o fi ? Ne îngrijoram. La plecare, iară aşa deodată, se încruntă. Regretă oare ? mi-am zis în sinea mea. Mă temeam să nu-şi schimbe hotărîrea. De-am pleca odată ! Cînd ne-am luat rămas bun de la bunica, ne-a dat discret, la fiecare cîte un cocoşel de aur. Aşa făcea întotdeauna.

În fine, ţuşti pe uşă, fără Mrs. Bertha. Eram îmbrăcate cu uniforma şcolii, marinăreşte, pentru vîrstele noastre, cu fustele plisate, bleumarine, berete cu panglică marinărească spînzurînd niţel pe spate. Apoi escarpins noi de lac şi ciorapi albi. Pe drum nu auzeai decît — să vezi şi iar să vezi. Însă Pinx era tăcut, nu mai avea acel aer interesat de acasă. Schimbasem şi drumul, ajunsesem tocmai pe la Tuileries, fiindcă reprezentaţia începea mai tîrziu, ziua era minunată. Şi-i plăcea lui Enescu să se plimbe cînd nu era încă marea forfoteală a vieţii Parisului, aceea dinspre seară. Tudosea şi cu mine ne sfătuiam să-i cerem Janei cocoşelul ei de aur, că era încă de ajuns de mică, ce să-i trebuiască numaidecît, şi să i-l dăm lui Pinx după circ, că sînt noi şi frumoşi. Apoi fiindcă deunăzi l-am auzit cum vorbea de serios, chiar teatral, în salon, tot plimîndu-se, zicînd către toţi „că erau mulţi tineri, viitori solişti care îl ascultau, printre ei şi un negru, viitor organist şi Pinx zicea că viaţa nu-i uşoară pentru artişti. Meschinăria, invidia primează şi numai sufletul lor cunoaşte deziluzia. Atunci ce să mai aşteptăm ! aşa am priceput că trebuie să-i facem plăcere şi să-i punem discret cocoşelul de aur în buzunar. Însă Jana a spus că nici în ruptul capului nu ni-l dă, nici Frusina nu a vrut, ne părea rău, însă şi Tudosea se cam gîndea. Eu, mă gîndeam şi eu : De ce oare ? La urma urmei de ce să-l dăm ? Vorbeam amîndouă încet în urma lor, trăgînd de mînecă pe Frusina sau Jana ca să le convingem. Şi degeaba. Însă dacă ne duce să luăm cacao la Rumple Nayer. Atunci vom vedea că prea are să cheltuiască, aşa zicea Tudosea Şi ne hotărîrăm să i-l dăm. Repede însă iară ne-a trecut acest elan. Şi nu i-am dat nimic. — Ce faceţi ? — de ce rămîneţi în urmă ? întrebă cu tandreţe forţată, că desigur că vom da raportul acasă cît a fost de fermecător, şi ne chemă tandru — ia poftim încoace. Să nu ne resfirăm. Pricepeai după glas că devenea îpocrit din cauza acestei corvezi. Şi ce va mai fi încă la Medrano ? Să ştii că din cauza mamei ne duce la circ, îi zic încet Tudosei. Ea a dat din umeri, adică ce-i pasă. Să nu întîrziem cu plimbarea asta, sîntem departe de Medrano, spune agresiv Frusina. Nu, nu ,avem tot timpul, răspunse Pinx indiferent. Se vedea mai plictisit. Păşind înainte şi frumos cum era, purta şi o pălărie nouă gri deschis, ca şoarecele pui. Jana şi Frusina îl trăgeau de mînecă, îndemnîndu-l să se uite la un copilaş nounăscut. Aşa părea, că de abia se vede de înfofolit ce era într-un elegant landou negru, iar doica arătoasă cu bonetă în volănaşe şi panglici largi ecosez stătea pe bancă împingînd uşor şi mereu cu piciorul căruţul, croşetînd în acelaşi timp.

— Ia uită-te Pinx, ce drăguţ este.

Enescu cu mîinile la spate se aplecase deasupra căruţului făcînd „bu — bu — bu — bu quel amour“. Răsfaţă fără chef copilul adormit, ca să ne fie pe plac. — Ne parlez pas si fort, monsieur, vous le reveillez“ spune încruntată doica. „Il est mignon“ a mai adăugat Enescu grăbit — oui, oui, c'est entendu, răspunse şi mai îndrăcită doica. Pinx a mers iute înaintea noastră, tot cu mîinile la spate, iar noi în urmă, stînd pe loc şi fulgerînd-o cu privirea de blestem pe doică, dorindu-i moartea, fiindcă l-am simţit jignit pe Enescu. Mai încolo, doi domni veneau înspre noi. — Ce faci Enescu ? iar cu pensionul ? Jeannot Lahovary se plimba încet cu Marcel Proust — c'est à lui toute cette marmaille ? întrebă Proust, şoptindu-i gluma iute lui Jeannot. Pe urmă au rîs toţi. Jeannot ne-a prezentat pe noi patru. Proust nu ştiu de ce şi-a scos mănuşa dreaptă şi ne-a dat mîna, ca o doamnă cînd ştie că i se va săruta mîna. Ce l-a apucat ? Poate distrat ? Am simţit o mînă transpirată ca de om bolnav. Era încotoşmănat la gît cu toate că era o zi caldă de mai. Enescu le-a spus că mergem la circ. — „Quelle bonne idée“ a spus calm Proust. Şi păru deodată grăbit. „Quelle bonne idée. N'est-ce pas ?“ răspunse calm şi Pinx, totuşi se simţea că este nervos, că şi nouă ni s-a părut că vorbele lui Proust sînt aşa ca să nu tacă. Au plecat amîndoi. Jeannot şi Pinx luîndu-şi un rendez-vous pentru o joi seara parcă. Am avut dreptate, fiindcă Pinx a spus odată, ca pentru el, mergînd : „Quelle bonne idée ? Ha...“

Şi iar ne frămînta banul de aur, discutam din nou în spatele lui. Să vedem cum are să fie la circ. Şi mergem agale toţi fără să vorbim. Enescu a oprit o trăsură cu un cal mizerabil. — Are gîndul să cheltuiască cu noi, mi-am zis, o trăsură jerpelită, aşa cum sînt toate la Paris.

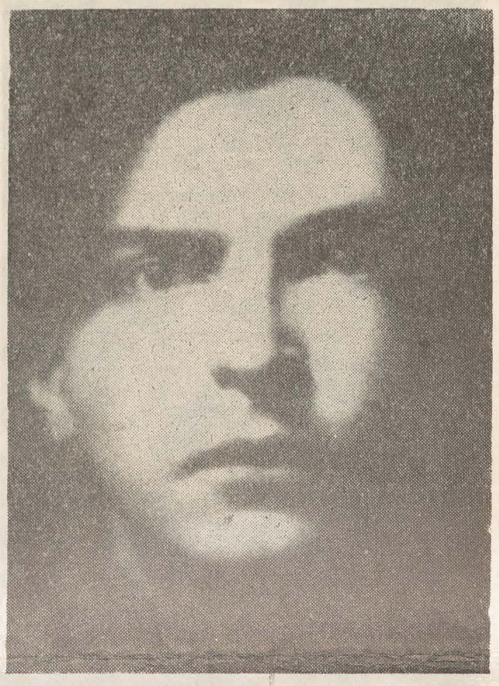

Fotografie din 1901

Calul se oprea din cînd în cînd şi zburda cu picioarele dindărăt. Apoi pornea normal, chiar iute, şi iar se oprea, încercînd să-şi ridice picioarele şi lovea tare trăsura. — Să coborîm ? întrebă îngrijorat Enescu. L-a liniştit vizitiul. — C'est sa manière, il n'a pas de quoi s'effrayer. Elle fait cela tout le temps. Cette sale bête“. Pe Enescu îl vedeai plictisit ; noi eram încîntate. Cînd se oprea ne ridicam toate patru în picioare s-o vedem cum zburdă. Aşa rîdeam că uitasem de circ. Enescu ne trăgea înspre el. Ba pe una, ba pe alta, să ne ferească de pericol.

— Au cirque Medrano, s'il vous plait.

— Bien sûr, monsieur, je ne l'ai pas oublié, răspunse vizitiul apăsat. Pe cînd mai zburda, vizitiul întoarse capul spre noi şi amabil ne surîse, spunînd :

— Mais nous en avons une petite familie, monsieur. C'est joli à voir, a la bonne heure. Am rîs încet toate patru schimonosindu-ne în spatele vizitiului. Enescu zîmbise puţin. — Hue, ma cocotte. şi trăgea de hăţuri. Şi iar s-a oprit, zburdînd mai liniştit.

— Tu veux qu'on descend ? mă întrebă deodată Enescu solemn. Îşi schimbase felul de a fi — ca să pară poate un adevărat tată, spuse a dracului şi încet Tudosea. Şi apoi toate chicotind enervant, de aceste vorbe ale Tudosei. — Pentru nimic în lume nu coborîm. Ne place foarte mult.

— Este insuportabil şi poate fi periculos. Şi cu cine aţi mai fost la circ ?

— Cu mulţi, dar s-au săturat de vînătoare. Şi pînă la sfîrşit nu erau politicoşi ca tine, se grăbeau să ne ducă înapoi acasă, nu era o plăcere. Şi noi nu vroiam, ieşea ceartă.

— Aha ! atît a spus Enescu. Şi din senin, adică din prostia birjarului, ne-am pomenit într-o mare învălmăşeală de trăsuri, taxiuri roşii, automobile, echipaje particulare extrem de pretenţioase, elegante. Un tramvai tras de cai slabi a oprit toată circulaţia, fiindcă un cal căzuse şi nu-l puteau ridica, îl biciuiau şi degeaba, rămînea culcat la pămînt. Iapa a început nişte zburdări feroce, picioarele rămînînd numai pe sus, că nu putea fi biciuită, că intram în trăsura din faţă .Toţi birjarii şi vizitiii particulari ne înjurau. Enescu se vedea necăjit. O nostalgie în privire, dorinţa să scape de noi, să se elibereze de această povară ; noi, în picioare, rîzînd zgomotos, — ne plăcea. Lumea se uita la iapă. Şi o altă nenorocire surveni pentru Enescu, care se ridicase şi el în picioare să vadă neastîmpărul iepii. Cînd colo, aşa în picioare fiind, îşi ridică pălăria, salutînd cu gestul larg, elegant, pe un domn şi o doamnă stînd într-un echipaj luxos. Caii fuduli. graşi, de culoare cafenie. Echipajul lor era aproape lipit de trăsura noastră. Domnul în vîrstă potrivită, doamna la fel. Zîmbind distins unul către altul. Iar Enescu exasperat din cauza iepii.

— Qui est cette gueule de vieux poirot ? întrebă Frusina ciudoasă că rîdea toată lumea de halul nostru.

— C'est un charmant monsieur, ma petite, et puis ce n'est pas une manière de t'exprimer, tu sais ? Il ne me plait pas. Je crois que cela ferait beaucoup suffrir le baron de Rotchild. Il n'a pas une binette à baron en tout cas, mais quels chevaux ? nom de sa gueule.

— As-tu fini ? Ils peuvent t'entendre.

— Et puis après ? Et la vieille bringue rousse à côté ?

Enescu s-a supărat, nu a răspuns îndată. Lumea elegantă saluta echipajul de lîngă noi.

— Et pour ton instruction, c'est madame Sarah Bernard. La grande Sarah Bernard. Es-tu satisfaite ?

Trăsura noastră sărea mereu sacadat. Roţile din faţă se ridicau şi cădeam claie peste grămadă pe Enescu, care stătea bosumflat în fundul trăsurii. Jana a zis serios pentru ea însăşi uitîndu-se la echipajul lui Rotchild : sigur că merg şi ei la circ. Nu i-a răspuns nimeni. Şi se auzeau insulte către echipajul nostru.

— Dis donc, c'est tout ce qu'elle sait faire ton chameau ? Flanque lui un fouet entre les oreilles.

— A la Villette, vieille salope.

Rîsete groaznice şi de la vizitiii eleganţi. Puteai să mai cobori ? Ca sardelele în cutii stăteau trăsurile. Ce necăjit era Pinx că din cauza noastră se auzeau aceste ocări.

— A l'abattoir charogne, vieille garce, borgne. Strigau toţi birjarii, către birja noastră.

Enescu încerca să se micşoreze în fundul trăsurii.

La toţi acei care aveau cai la trăsuri le era teamă ca de o molimă să nu cumva să se ia caii lor după iapa noastră, care deodată şi-a îmbogăţit năravul cu zgomote indecente tot timpul cît zburda. Credeai că-i plesneşte burta. De noi de-acuma era rău. Înadins parcă făcea. Din cauza zgomotelor ruşinoase Pinx atunci ca să schimbe gîndurile jenante se trezi vorbind netam-nesam de Mozart cînd era mic. Văzînd că nu ne pasă de Mozart mic, iute se interesă de vînătoarea de la circ. Se făcuse o tăcere penibilă în trăsura noastră, numai zgomotele iepii se auzeau. Tudosea era roşie la faţă, se simţea micşorată. Şi ce mai, în halul ei eram toţi, uitîndu-ne jenaţi unul la altul. De nu ar fi fost echipajul lui Rotchild, — care amîndoi se uitau la noi, — nu ne-am fi necăjit atîta. Cu toate că ne priveau cu simpatie şi rîdeau discret, distins, în confortul landoului şi-în parfumuri fine. Dar drumul, vai de lume, nu se mai termina. Şi iar o zburdălnicie necugetată — şi cădeam peste Pinx ; nu făcea să te instalezi pe pernă, că totul dura prea puţin. Şi colac peste pupăză, se aude teatral, elegant : — Mais c'est une situation détruisante pour cette famille, mon cher ami. Ce cheval, c'est Satan lui même.

— C'est une jument, si vous voulez le savoir, zbieră disperat vizitiul nostru către Sarah Bernard. Ea şi-a pus nasul în batistă rîzînd adevărat. Enescu părea prins de mania persecuţiei. Poate şi sigur contrariat că este cu atîţia copii. Armăsarii lui Rotchild se auzeau nechezînd perfid pe înfundate. Şi deodată şi-au dat drumul de-a binelea. A fost înspăimîntător. Atunci Enescu s-a speriat, fiindcă armăsarii voiau să se cabreze.

— Oh, mon Dieu, qu'est-ce qu'il nous arrive ? Décidément, c'est une journée pleine d'imprevu, mon cher ami, spuse Sarah Bernard.

— Et dites donc et vos doubles satans, ils en veulent à ma cocotte, à ce que je lorgne. Ils n'ont qu'à la couvrit. Je ne les empécherais pas, nous sommes tous ici à ne rien foutre, on rigolera un peu.

— Elle marche encore la vielle putain, hein ? Şi se auzeau rîsete în toate direcţiile.

— Elle fretille aristocratiquement la dròlesse non, de toua les...

— Où l'as-tu achetée ? par hasard à la dernière vente des écuries de la duchesse D'Uzès.

— Celle-là aussi, en voilà une vielle rigolarde. Oh, tiens, je te la reconnais, elle cabriola comme cela avec la duchesse aux chasse à course. Elle s'habituera difficilement au fiacre, ramène-la aux écuries de la rive gauche. Rîsete straşnice.

— Et puis écoute. A ton âge on ne circule plus, hein ? avec un pareil dromadaire.

Noi, încîntate, îmbogăţind vocabularul nostru, graţie lui Pinx, iar el blestemîndu-şi inspiraţia ce ne-a urcat într-o birjă.

Se uita sever la noi ca să nu rîdem fără măsură, sau să ne dăm părerile. Enescu parcă se topea.

— Groaznic, a spus încet şi trist Enescu.

În partea cealaltă a trăsurii noastre, un biciclist pescar stătea lîngă bicicleta lui.

— Vous avez attrapé du poisson, monsieur ? întrebă Jana, cu glasul limpede de copil.

— Non, cela ne mord pas aujourd'hui. Ion vorbea pentru el Enescu :

— Quelle vulgarité inutile, c'est une honte. Enescu s-a uitat cu simpatie la pescar auzindu-i vorba. Cînd rumoarea şi insultele s-au mai liniştit, Enescu a spus că devine prea riscant, să încercăm totuşi să coborîm, fiindcă iapa nu mai punea picioarele pe pămînt.

— Mais non, monsieur, elle est douce comme un lapin autrement. Enescu s-a liniştit din nou. Mai multe echipaje, taxiuri, au început să se mişte, a fost o rumoare fericită.

— Au fond c'est une jolie petite voiture que la nôtre, spuse Enescu mai vesel că pleca şi echipajul luxos. Iar şi-au ridicat pălăriile Rotchild şi Enescu fără să se uite unul la altul. Se observau la amîndoi priviri grave şi ruşinate. Privirea ui Sarah Bernard părea înspre mari depărtări. Pălăria ei era foarte mare, de pai mov şi garnisită cu pene de struţ aurii.

— Tu trouves que c'est une gentille voiture ? îi răspund rîzînd : păream înciudată că prea îşi bătuse omenirea joc de halul nostru. Enescu mi-a zis, în fine, nervos şi aspru — Enfin, c'est un fiacre comme tous les fiacres à Paris, que veux-tu ? Je ne veux plus rien que de rester dans ce fiacre. Oui, oui, oui, restons, am strigat cu toatele solidare de un entuziasm scurt şi obraznic.

— C'est d'un pornographique insensé, ma chère amie, quels voyous, spuse măreţ Rotchild lui Sarah Bernard, lungindu-şi gîtul.

Iar birjarul nostru nu a mai răbdat insultele auzite de la ceilalţi. S-a ridicat în picioare, strigînd către toţi :

— Ton Mufle, vieux lavabo, architecte puant. Le-a închis gura la toţi.

Şi tot el, întorcîndu-se spre noi şi uitîndu-se la Enescu, spunînd grav şi chiar distins : Il n'y a plus de galanterie en France.

Georgeta MIRCEA CANCICOV

A II-a ediţie a festivalului „ENESCU-ORFEUL MOLDAV“

Există în istoria culturii umane mari personalităţi care, reuşind să sintetizeze în opere de artă. întregi orizonturi de viaţă şi de luptă, dobîndesc realizări creatoare atît de bogate în semnificaţii ce indică ample posibilităţii de dezvoltare, încît cer imperios o continuare, o adîncire şi lărgire a drumului deschis. O asemenea personalitate este George Enescu, creaţia sa avînd netăgăduit un rol deosebit de important în istoria muzicii româneşti. Opera lui George Enescu, care nu este o relevare a propriei personalităţi ci, mai presus de orice, întruchipează geniul poporului nostru, este, în acelaşi timp, pentru arta muzicală românească încununarea unui proces evolutiv anterior, constituind un puternic fundament pentru generaţiile următoare.

„Gigantică plămadă a modestiei şi geniului artistic românesc — cum îl numea Mihail Jora, pe cel ce a creat la Tescani, aici, unde cu mult mai înainte oameni de vastă cultură, au avut curajul de a „demasca relele ţării“, aici, unde, pe ascuns, se punea la cale Unirea, Enescu a strigat lumii că OMUL este mai tare decît soarta în „Oedipul“ ce ar fi suficient pentru a-i aduce nemurirea, aici, în casa albă şi ospitalieră, a dat la iveală poemul simfonic „Vox Maris“ şi încă multe alte opusuri ce i-au adus şi ne-au adus preţuirea întregii lumi muzicale. Prin multiplul său talent George Enescu a rămas şi va rămîne printre noi, în mijlocul nostru ; prin opera sa genială, care a străbătut şi va străbate timpul „ca un mănunchi de descîntece pentru suflet şi intelect“.

Centenarul nu înseamnă numai o retrospecţie a spiritului enescian în viaţa noastră muzicală, ci constituie încă un prilej de a se vorbi pretutindeni în lume despre cultura muzicală românească, despre ceea ce înseamnă George Enescu în istoria culturii mondiale, un prilej de captare a interesului popoarelor faţă de opera celui ce a lăsat timpului o artă în stare să înfrăţească oameni şi popoare. „Artistul — spunea George Enescu — dezvăluie omenirii calea spre armonie, care e fericire şi pace. Artiştii sînt nişte apostoli ai păcii, fiecare, indiferent de timp, de loc sau condiţii, trebuie ca prin munca lor sa contribuie la cultivarea frumosului care este menit să dea impuls pasiunilor nobile ale sufletului omenesc. Arta nu cunoaşte distincţii rasiale“. Toate acestea sînt cuvinte simţite şi exprimate de George Enescu prin complexitatea artei sale care, l-a plasat ca un astru de orbitoare strălucire în univers şi timp.

Petru ENĂŞOAE

* Din cuvîntul de deschidere.

Iniţiat în 1980 de colegiul criticilor muzicali din Asociaţia oamenilor de artă din instituţiile teatrale şi muzicale (A.T.M.), în colaborare cu Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă, ca o manifestare anuală, destinată să evoce personalitatea lui George Enescu în ambianţa de la Tescani — atît de intim legată de viaţa şi opera sa — Festivalul **„Enescu — Orfeul Moldav“** a îmbrăcat în acest an la a doua sa ediţie, o semnificaţie specială, datorită faptului că s-a desfăşurat în zilele premergătoare şi în chiar ziua aniversării centenarului naşterii Maestrului : 19 august.

In decursul a trei seri au răsunat, în sala „Oedip“ şi în curtea interioară a istoricei clădiri de la Tescani, devenită azi Aşezămîntul de cultură şi creaţie „George Enescu , multe din paginile sale de muzică de cameră, alături de altele, aparţinînd unor maeştri ai clasicismului şi romantismului, pe care i-a venerat şi i-a cultivat în activitatea sa de violonist, pianist şi dirijor. În prima seară, soprana Sanda Şandru a dat glas cu sensibilitate ciclului de trei melodii pe versurile poeţilor Jules Lemaître şi Sully Prudhomme — opus enescian de tinereţe, compus la 16 ani, în aceeaşi perioadă cu **Poema română op. 1** — şi celor opt lieduri pe versuri de Adalbert von Chamisso, alcătuind ciclul **Dragoste şi viaţă de femeie** de Schumann. I-a urmat tenorul Florin Diaconescu de la Opera Română din Bucureşti, parcurgînd cu o bogată paletă de nuanţe dinamice alte două cicluri : **Şapte cîntece pe versuri de Clément Marot,** împletind spiritul arhaic renascentist cu lirismul atît de specific enescian, şi **Dragoste de poet,** culme a creaţiei schumanniene în domeniul muzicii vocale de cameră. Ambii cîntăreţi au beneficiat de acompaniamentul deplin adecvat stilistic şi muzical al tinerei pianiste Ina Macarie.

În seara a doua, programul a început cu **Suita nr. 2 pentru pian op. 10** de Enescu, interpretată de Olga Bolocan, laureată a concursului internaţional de la Sinigallia, cu o remarcabilă maturitate a gîndirii, în ciuda tinereţii sale. Cuplul clujean alcătuit din Vasile Horvath, prim concertmaestru al Filarmonicii din Cluj-Napoca, şi pianista Judith Molnar-Horvath, a realizat apoi o versiune plină de dinamism a **Sonatei nr. 3 pentru vioară şi pian** „în caracter popular românesc“. În finalul serii, pianistul Alexandru Preda, laureat al concursurilor internaţionale „J. S. Bach“ şi „Arthur Rubinstein“, şi-a valorificat tehnica sa strălucită în Sonata nr. 1 pentru pian în Fa diez minor de Enescu — cu nostalgicul ei final, evocator al „cîmpiei româneşti în noapte“ — şi în **Sonata nr. 32 în Do minor op.** 111 de Beethoven, care încheie ciclul sonatelor pentru pian ale Titanului.

In după amiaza zilei de naştere a lui Enescu, 19 august, ultima zi a festivalului, orchestra de cameră „Tescana“, condusă de Ovidiu Bălan a prezentat cu o atentă grijă pentru finisajul interpretării două scurte pagini enesciene, **Intermezzo pentru coarde** şi **Balada pentru viori,** alături de fermecătoarea **Simfonie nr. 29 în La major de Mozart.** În acelaşi cadru de la Tescani a avut loc şi un simpozion, la care au participat compozitorii Nicolae Brînduş şi Myriam Marbé, muzicologii Smaranda Oţeanu, Eugen Pricope şi Vladimir Popescu-Deveselu, profesorii C. Th. Ciobanu şi Alexandru Popovici, eseistul Valentin Taşcu. Desfăşurat sub conducerea lui Petru Enăşoae, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă Bacău, simpozionul a prilejuit evocarea diverselor aspecte ale personalităţii lui George Enescu, compozitorul şi interpretul, a trecutului istoric al Tescanilor, al oamenilor de seamă care au păşit, încă din veacul trecut, pragul clădirii construită de Costache Rosetti Tescanu.

Seara, în marea sală a Casei de cultură din Bacău, Festivalul la care ne referim a cunoscut momentul său culminant : Orchestra simfonică a Radioteleviziunii române, împreună cu corurile reunite ale Radioteleviziunii şi Filarmonicii „Moldova“ din Iaşi, au interpretat, sub bagheta energică a lui Iosif Conta, un program integral Enescu, oferind o sugestivă privire de ansamblu asupra operei sale creatoare. S-au executat, cu acest prilej, părţi din **Simfonia nr 1,** „Eroica“ enesciană, şi din dramatica **Simfonie nr. 3,** acele atît de populare **Rapsodii române,** monologul lui Oedip „de la răscrucea drumurilor“ — în interpretarea plină de patos a basului Nicolae Florei de la Opera Română din Bucureşti — şi, deasemeni din capodopera lirică a lui Enescu, impresionantul moment coral-simfonic al încoronării, pentru ca cele **Şapte cîntece pe versuri de Clement Marot** să poată fi ascultate din nou, de această dată în versiunea cu acompaniament orchestral — realizată de Theodor Grigoriu cu grija pentru păstrarea nealterată a parfumului enescian — şi în interpretarea solistică de remarcabilă fineţe a sopranei Sanda Şandru. Ca „bis“-uri, Iosif Conta a mai oferit **Balada pentru viori de Enescu** şi — în concluzia serii — **Aria din Suita nr. 3 pentru orchestră** de Bach, un strălucit omagiu adus compozitorului pe care Enescu l-a admirat cu fervoare de-a lungul întregii sale vieţi.

Edgar ELIAN